

Posudek školitelky na bakalářskou práci Aleny Bouchalové

Název práce: **Obraz muslimek v Mladé frontě Dnes v letech 2001-2005**

Autorka posudku (vedoucí práce): Doc. PhDr. Blanka Knotková-Čapková, Ph.D.

Alena Bouchalová si za téma své bakalářské práce zvolila otázku zobrazování muslimských žen v MF Dnes v časovém období 2001-2005. **Téma** je vymezeno pro možnosti bakalářské práce velmi vhodně a jasně. Název práce vymezení tématu plně odpovídá. Téma je velmi aktuální, neboť otázkám postavení muslimských žen je věnována stále větší publicistická i akademická pozornost. Autorka v Úvodu přesvědčivě zdůvodňuje, co ji k volbě tématu vedlo, a zasazuje je do politických souvislostí protestů proti „šátkovému zákonu“ ve Francii; z toho vyplývá i vybrané časové období. Pro výzkum považuji za velmi dobře zvolené hledisko, jak jsou muslimky v dominantním českém médiu zobrazovány.

Je třeba říci, že volba tématu reflektuje již **děle trvajícím autorčím zájmem** o islám z pohledu genderových studií. Alena Bouchalová studuje též na FF UK obor Religionistika, kde se hlouběji seznámila s islámem; tato důkladnější znalost je patrná z celého textu, přehled o české islamistice ve vztahu ke zpracovávanému tématu reflektuje zejména podkapitola České práce o islámu (str. 20). V rámci bakalářského studia FHS UK navštěvovala diplomandka několik povinně volitelných kurzů, které se věnovaly otázkám kulturních identit a genderovým studiím. Toto studijní zázemí jí poskytlo poměrně široký teoretický rámec, do něhož velmi úspěšně zpracovávané téma zasadila. V rámci Diplomního semináře si navíc sama nastudovala i některé texty postkoloniálních studií (zejména Edwarda Saida, Ch. T. Mohanty, G. Ch. Spivak či S. M. Okin, viz bibliografie), jejichž teoretická náročnost (zejména Spivak) je výrazně vyšší než je na bakalářském stupni běžné.

Výzkumné otázky jsou zřetelně formulovány v Úvodu (str. 5, první odstavec) a dále konkretizovány v podkapitole Zkoumaný vzorek a výzkumné otázky (str. 27), jež je součástí kapitoly o metodologii. **Teoretickým východiskům** je věnována kapitola 2. Velmi cením, že zde autorka s prostudovanými texty skutečně analyticky pracuje; zvolila si několik základních konceptů, které představuje s odkazy na prostudovanou literaturu a jichž se následně drží i v části analytické. Jedná se především o diskursivní koncept „Druhého“ (The Other), který prolíná jak texty genderových, tak postkoloniálních a potažmo kulturních studií (zde uváděni zejména de Beauvoir a Said, ale i další autoři/ky). S konstruktem „Druhého“ úzce souvisí otázka stereotypizace, která se opět váže jak k genderové, tak ke kulturní perspektivě. Stereotypizací pohledu a zobrazování autorka staví do centra svého zkoumání a jejím prizmatem pak dále nahlíží i sestavování kódů analýzy. Zahrnuta je zde i odborná literatura k mediálním studiím. K této velmi dobře zpracované kapitole bych měla jen dvě drobné poznámky: autorčín styl je velmi kultivovaný, nicméně občas by mohlo být věnováno více prostoru vysvětlení některých pojmů, které jsou buď zcela nové (autorčín koncept Orientu jako „Třetího“, str. 16) nebo jsou často mediálně interpretované mylně (feminismus – je mu věnováno několik vět na str. 6-7, ale je zde vysvětlen na základě publikace Renzetti a Currana jen jako sociální hnutí, nikoli jako akademická disciplína).

Metodologicky autorka ve své práci vhodně kombinuje metodu kvantitativní a kvalitativní obsahové analýzy s feministickou metodou výzkumu. Použité metody charakterizuje s odkazy na odbornou literaturu a velmi zdařile je aplikuje na daný materiál, z čehož je zřejmé, že porozuměla jejich smyslu. V souladu s akcenty feministického výzkumu věnuje výraznou pozornost etické stránce, ať už jde o vlastní pozicionalitu nebo o etický kodex žurnalistiky (viz podkapitola Mladá fronta Dnes a její etický kodex, str. 25). Přitom nikterak neupadá do zjednodušeného „moralizování“, ani zjednodušeně nekritizuje média (viz věta „... ačkoliv bych k těmto [k akademickým textům] nerada přistupovala s předpokladem,

že jejich akademičnost je automaticky zbavuje břemen stereotypního uvažování”, str. 54, Závěr).

V **analytické části** pracovala autorka samostatně a kreativně. Za ústřední kritérium analýzy novinových článků i obrázků si zvolila, jak již bylo řečeno, (ne)stereotypní zobrazení. Dále sestavila zvlášť pro kvantitativní a kvalitativní analýzu jednotlivé kódy, z nichž každému je věnována jedna podkapitola. Jako silné téma se zde objevuje dle očekávání otázka zahalování (dvě podkapitoly – str. 31 a 40). Velmi cením, že autorka ve svých **interpretacích** neupadla ani do jednoho zjednodušeného extrému, naopak zjednodušená hodnocení problematizuje a nahlíží kriticky z více perspektiv. Trefná, a přitom nenásilná aplikace postkoloniálních teorií je patrná zejména z pozornosti, jakou věnuje otázce vlastního hlasu muslimek – zde teoreticky jako Spivak a Mohanty velmi zdůrazňují nebezpečí diskurzivního konstruování muslimských žen či obecně žen tzv. Třetího světa jako pasivních objektů či němých obětí, za něž musí hovořit jiní či jiné.

V souladu s uvážlivými interpretacemi v průběhu textu není ani **Závěr** práce zjednodušujícím způsobem jednoznačný. Autorka prezentuje zcela konkrétně výsledky analýzy podle zvolených kódů a naznačuje i možné směry dalších detailnějších výzkumů. Formuluje i vlastní původní kritické poznámky, z nichž za stěžejní považuji jednak nedostatečné zastoupení vlastního hlasu muslimek v analyzovaném médiu (velmi případně je uvedeno, že zde vystupuje prakticky jediná muslimská konvertitka v roli tokena, viz str. 36), jednak zjištění, že za cíl emancipace muslimek je ve zkoumaném materiálu přímo či nepřímo podkládán „západní styl“ života a připodobnění se západnímu modelu krásy a kráslení. Tento dílčí závěr opět svědčí o autorčině hlubším porozumění genderovým teoriím.

Práce je doplněna **přílohou**, která obsahuje analyzované fotografie a seznam analyzovaných článků.

Technickou stránku práce považuji za velmi dobrou. Teze i argumenty jsou dostatečně podloženy i dokumentovány. K dokumentaci bych jen pro plastičtější ilustraci doporučila četnější citace ze samotných zkoumaných textů.

Na závěr bych ráda uvedla, že spolupráci s Alenou Bouchalovou v rámci **Diplomního semináře** považuji za vynikající. Pečlivě a průběžně konzultovala práci na textu, svědomitě zapracovávala připomínky, nicméně nápad i interpretace je plně autorská a původní. Diplomandka prokázala schopnost práce s odbornou literaturou, aplikace zvolených výzkumných metod i schopnost nezávislé a kritické interpretace. Její bakalářskou práci tedy s potěšením hodnotím známkou **výborně**.

V Praze, 23.8.2010